

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU2023 m. vasario 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 5 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“, uždarosios akcinės bendrovės Utenos prekybos, Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo, vartotojų kooperatyvo „Kelmės prekyba“ ieškinį atsakovams bendrovei Lietuvos kooperatyvų sąjungai A. P., A. G., A. A., R. K., U. T., V. S. dėl juridinio asmens valdymo organo (valdybos) priimto nutarimo pripažinimo negaliojančiu ir žalos (nuostolių) atlyginimo priteisimo; trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė Vilniaus kooperacijos kolegija, kurios procesines teises perėmė uždaroji akcinė bendrovė „Kooperacijos paslauga“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl kooperatinės bendrovės narių teisės kreiptis į teismą, reikalaujant pripažinti negaliojančiu kooperatinės bendrovės valdybos nutarimą, kuriuo įgyvendinamas kooperatinės bendrovės, kaip kitos bendrovės akcininkės, teisės, taip pat kooperatinės bendrovės narių teisės pareikšti išvestinį ieškinį, reikalaujant valdybos narių veiksmams kooperatinei bendrovei padarytos žalos atlyginimo.
- Ieškovai UAB „Gulbelė“, UAB Utenos prekyba, Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvas „Kelmės prekyba“ kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą su ieškiniu, kuriuo prašė: 1) pripažinti negaliojančiu kooperatinės bendrovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos (toliau – Lietuvos kooperatyvų sąjunga) valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 48 „Dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos, UAB, pastato, esančio (duomenys neskelbtini), pardavimo“ (toliau – ir ginčijamas nutarimas) nuo šio nutarimo priėmimo momento (lot. *ab initio*); 2) priteisti Lietuvos kooperatyvų sąjungai solidariai iš A. P., A. G., A. A., R. K., U. T., V. S. 2 346 500 Eur žalos (nuostolių) atlyginimą.
- Ieškovai nurodė, kad yra atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai (dalyviai), Lietuvos kooperatyvų sąjunga yra vienintelė UAB Vilniaus kooperacijos kolegijos (toliau – Vilniaus kooperacijos kolegija) akcininkė. Pagal Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatą 4.19.2 punktą Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba įgaliota vykdyti akcininkio funkcijas uždarosiose akcinėse bendrovėse, kuriose Lietuvos kooperatyvų sąjunga yra visų akcijų savininkė. Ten pat nustatyta, kad Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimai jose priklauso visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimams.
- 2021 m. rugpjūčio 31 d. įvykusiame posėdyje, dalyvaujant šešioms Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nariams (A. P., A. A., A. G., R. K., V. S. ir U. T.), Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba priėmė nutarimą Nr. 48, kuriuo leido Vilniaus kooperacijos kolegijai parduoti jai nuosavybės teise priklausančią pastatą – mokyklą (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)), esantį (duomenys neskelbtini) (toliau – ir Pastatas), už kainą, ne mažesnę kaip 9 200 000 Eur (plius PVM, jeigu PVM būtų taikomas), bei perleisti 5202 kv. m. ploto valstybinio žemės sklypo (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), esančio (duomenys neskelbtini), išnuomoto pagal 2002 m. spalio 22 d. Valstybinės žemės sklypo nuomos sutartį Nr. 554 N01/2002-26090 (su visais vėlesniais pakeitimais ir papildymais), nuomos teisę, reikalingą Pastatui eksploatuoti. Šio nutarimo pagrindu Vilniaus kooperacijos kolegija su UAB „Dirbantis kapitalas“ 2021 m. rugsėjo 29 d. sudarė Pastato pirkimo–pardavimo sutartį, kuria pardavė Pastatą už Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarime nurodytą minimalią kainą.
- Ieškovų teigimu, Pastato rinkos vertė kartu su žemės sklypo nuomos teisės rinkos vertė ženkliai skiriasi nuo ginčijamų nutarimų duoto leidimo pagrindu Vilniaus kooperacijos kolegijos su UAB „Dirbantis kapitalas“ sudaryto sandorio kainos. Vilniaus kooperacijos kolegijai sudariusi sutartį su UAB „Dirbantis kapitalas“, Lietuvos kooperatyvų sąjungai priklausančio turto, kuriam priklauso ir Lietuvos kooperatyvų sąjungos finansinis turtas (t. y. Lietuvos kooperatyvų sąjungai priklausančios Vilniaus kooperacijos kolegijos akcijos), vertė sumažėjo daugiau nei 2,3 mln. Eur suma. Ginčijamas nutarimas laikytinas akivaizdžiai žalingu, ekonomiškai nenaudingu Lietuvos kooperatyvų sąjungai, kaip visų Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkų savininkė, nei Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariams, atsižvelgiant į jų pagal įstatymą turimas turtes teises. Be to, ginčijamą nutarimą priėmė neteisėtai sudėties Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba. Atsižvelgiant į tai, šis nutarimas teismo turėtų būti pripažintas negaliojančiu ir pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.82 straipsnio 4 dalį.
- Teismo sprendimu pripažinus Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimą negaliojančiu, valdybos narių veiksmams, priimančioms tokį nutarimą, kvalifikuotini kaip deliktas, sukeliantis valdybos nariams civilinę atsakomybę pagal CK 2.82 straipsnio 7 dalį ir Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių įstatymo (toliau – KBĮ) 17 straipsnio 10 dalį Nors KBĮ ir Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatuose Lietuvos kooperatyvų sąjungos nario teisė reikšti išvestinį ieškinį dėl kooperatinei bendrovei padaryto organų narių padarytos žalos atlyginimo tiesiogiai nėra nustatyta, tokia teisė kooperatinės bendrovės dalyviams suteiktina sisteminiai aiškinant KBĮ ir CK nuostatas, nustatančias juridinio asmens dalyvių teises.
- Atsakovai ir trečiasis asmuo su ieškiniu nesutiko, prašė bylą nutraukti. Nurodė, kad ieškovai ginčija nutarimą, kuris laikytinas Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkio susirinkimo sprendimu. Skundžiamas nutarimas yra susijęs tik su Vilniaus kooperacijos kolegijos veikla, o atsakovė, priimdama šį nutarimą, pritarė turto pardavimui, veikė kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelė akcininkė. Priimdama nutarimus klausimais, susijusiais su Lietuvos kooperatyvų sąjungos veikla, Lietuvos kooperatyvų sąjunga aiškiai nurodo, kad prima nutarimus kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba, o kai prima nutarimus, susijusius su trečiojo asmens veikla, šiuose nutarimuose nurodoma, kad Lietuvos kooperatyvų sąjunga veikia kaip trečiojo asmens visų akcijų savininkė, kuriai atstovauja Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba. Ieškinį dėl juridinio asmens sprendimo pripažinimo negaliojančiu gali pareikšti tik juridinio asmens kreditoriai – jeigu sprendimas pažeidžia jų teises ar interesus, atitinkamas juridinio asmens valdymo organas, juridinio asmens dalyvis arba kiti įstatymuose nurodyti asmenys. Ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai, kreditoriai, vadovai, valdybos ar stebėtojų tarybos nariai; kiti įstatymai ar Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatas jiems nesuteikia teisės reikšti ieškiniu nagrinėjamą atvejį.
- Atsakovė taip pat nurodė, kad ieškovai, neturėdami teisinio suinteresuotumo, reikšia reikalavimą priteisti solidariai iš Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos narių 2 346 500 Eur žalos atlyginimą Lietuvos kooperatyvų sąjungai. Reikšti išvestinį ieškinį turi teisę tik tam tikras įstatyme apibrėžtas asmenų ratas, t. y. bendrovės akcininkai, o ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai. Ieškovai neturi jokių įgaliojimų atstovauti Lietuvos kooperatyvų sąjungai, nes to nenustato nei KBĮ, nei atsakovės įstatas. Be to, Lietuvos kooperatyvų sąjunga nesutinka, kad jos vardu būtų ginamos jos teisės, nes ji nepripažįsta teisių pažeidimo ir vertina, jog ginčijamas nutarimas yra teisėtas ir atitinkantis atsakovės interesus, juo atsakovėi nebuvo padaryta jokia žala.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutarčių esmė

- Vilniaus apygardos teismas 2022 m. vasario 22 d. nutartimi nutraukė civilinės bylos dalį pagal ieškovo ieškinio reikalavimą priteisti Lietuvos kooperatyvų sąjungai solidariai iš atsakovų A. P., A. G., A. A., R. K., U. T. ir V. S. 2 346 500 Eur žalos atlyginimą, o ieškinio reikalavimą pripažinti negaliojančiu KB Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 48 „Dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos, UAB, pastato, esančio (duomenys neskelbtini), pardavimo“ paliko nagrinėti.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Lietuvos kooperatyvų sąjunga yra vienintelė Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkė. Pagal Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatą 4.19.2 punktą Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba įgaliota vykdyti akcininkio funkcijas uždarosiose akcinėse bendrovėse, kurių visų akcijų savininkė yra Lietuvos kooperatyvų sąjunga. Šiame įstatyme įtvirtinta, kad Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimai jose priklauso visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimams. Taigi, Lietuvos kooperatyvų sąjunga per savo valdybą atstovaudama sau, kaip vienintelei Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkei, prima sprendimus, susijusius su Vilniaus kooperacijos kolegijos valdymu tiek, kiek tai reglamentuota pagal Lietuvos Respublikos akcininkų bendrovių įstatymą (toliau – ABĮ) ir bendrovės įstatus.
- Teismas nurodė, kad ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai, jų nesieja jokie tiesioginiai ryšiai su minėta bendrove. Ieškovai prašo teismo pripažinti negaliojančiu kitos bendrovės (kurios akcininkai jie nėra) akcininkų susirinkimo sprendimą, tačiau, nebūdami Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai, pagal įstatymą tokios teisės neturi. Atsižvelgdamas į tai, kad juridinio asmens (Lietuvos kooperatyvų sąjungos, kaip vienintelės Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkės) atstovavimą pagal įstatymą apibrėžia tik įstatymo normos ir (ar) juridinio asmens steigimo dokumentai, pirmosios instancijos teismas pripažino, kad ieškinių reikalavimų dėl juridinio asmens organo sprendimo panaikinimo šiuo atveju pateiktą negalios vesti bylą asmuo, todėl šį ieškinių reikalavimą paliko nagrinėti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 296 straipsnio 1 dalies 3 punkto pagrindu.
- Pirmosios instancijos teismas taip pat nurodė, kad teisę reikšti išvestinį ieškinį, įgyvendinant bendrovės reikalavimo teisę prieš žalos jai padariusius asmenis, turi išimtinai tik to juridinio asmens, kurio valdymo organai priėmė sprendimą, akcininkai. Ieškovo ieškinyje nurodytos faktinės aplinkybės dėl pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo, teismo vertinimu, galėtų būti vertinamos kaip galinčios sukelti neigiamas pasekmes tik Vilniaus kooperacijos kolegijai. Ieškovai yra Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai ir nors turi asmeninių turinių ir neturtinių interesų šioje kooperatinėje bendrovėje, tačiau negali reikšti išvestinio ieškinio dėl bendrovės, kurioje neturi jokių turinių interesų, netinkamo valdymo ir žalos atlyginimo. Teismas pripažino, kad, būdami netinkami subjektai pareikšti išvestinį ieškinį, ieškovai neturi teisės, kurių būtų galima ginti teisme, todėl bylos dalį pagal ieškinio reikalavimą dėl žalos atlyginimo nutraukė CPK 293 straipsnio 1 dalies 1 punkto pagrindu.
- Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal ieškovo UAB „Gulbelė“, UAB Utenos prekybos, Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo, vartotojų kooperatyvo „Kelmės prekyba“ atskirąjį skundą 2022 m. gegužės 5 d. nutartimi paliko nepakeičti Vilniaus apygardos teismo 2022 m. vasario 22 d. nutartį.
- Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pagal ABĮ 19 straipsnio 10 dalį ieškinį dėl bendrovės organų sprendimo negaliojimo gali pareikšti akcininkai, kreditoriai, bendrovės vadovai, valdybos ir stebėtojų tarybos nariai ar kiti įstatymuose nustatyti asmenys. Ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai, todėl jie neturi teisės įstatymu nustatyta tvarka skųsti Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelio akcininko sprendimą.
- Teismas atmetė kaip nepagrįstus ieškovo argumentus, kad ginčijamas nutarimas gali būti ginčijamas tiek kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimas, tiek kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelio akcininko sprendimas. Teismo vertinimu, ginčijamas nutarimas buvo susijęs išimtinai su Vilniaus kooperacijos kolegijos valdymu ir niekaip nesusijęs su Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymu. Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba ginčijamą nutarimą įgyvendino Vilniaus kooperacijos kolegijos visų akcijų savininkės teisės, tačiau tuo pat metu neįveikė kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organas.
- Apeliacinės instancijos teismas taip pat pripažino nepagrįstais ieškovo argumentus, kad jiems buvo apribota teisė į teisminę gynybą, atitinka teisę ginčyti Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organų sprendimus. Teismas nurodė, kad ieškovo teisę ginčyti Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelio akcininko sprendimą riboja imperatyvios teisės normos, įskaitant teisę kvestionuoti savarankišką teisinį subjektiškumą turinčio juridinio asmens Vilniaus kooperacijos kolegijos organo sprendimą, susidaranti situacija būtų nesuderinama su galiojančio teisinio reguliavimo nuostatų reikalavimais ir teisinio apibrėžtumo principu.
- Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, byloje ieškovams neprodius suinteresuotumo bylos baigtimi, pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad ieškinių reikalavimų dėl juridinio asmens organo sprendimo panaikinimo pateiktą negalios vesti bylą asmuo, ir pagrįstai šį ieškinių reikalavimą paliko nagrinėti.
- Pasisakydamas dėl ieškovo teisės reikšti išvestinį ieškinį apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad ieškovai, nebūdami Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai, kreditoriai, vadovai, valdybos ar stebėtojų tarybos nariai, neturi teisės reikšti ieškinių atsakovams kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organų nariams. Kadangi ieškinių dėl žalos atlyginimo yra išvestinis (o ne pagrindinis ieškiny), konstatavus, kad ieškovai neturi teisinio pagrindo reikšti reikalavimą pripažinti negaliojančiu ginčijamą nutarimą, konstatuota, kad negali būti reikšiamas ir reikalavimas dėl žalos atlyginimo.
- Apeliacinės instancijos teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį sudarė ir pinigų už parduotą nekilnojamojį turtą gavo Vilniaus kooperacijos kolegija. Parduodamas nekilnojamas turtas neabejotinai turėtų kokią nors sąsają su ieškovo teisiams ir interesais. Ieškovu nurodytos faktinės aplinkybės dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo dėl sutarties sudarymo galėtų būti vertinamos kaip galinčios sukelti neigiamas pasekmes pačiai Vilniaus kooperacijos kolegijai. Be to, ieškovai ginčijo tik nutarimo galiojimą, tačiau neginčijo pačios nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutarties. Patenkinus ieškovo reikalavimus dėl šios dalies ir pripažinus valdybos nutarimą negaliojančiu, ieškovo nurodoma žala neatirasytų. Todėl, ieškovams pareiškus reikalavimą pripažinti valdybos nutarimą negaliojančiu, reikalavimas priteisti žalos atlyginimą negali būti reikšiamas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepinčių į jį teisinių argumentai

- Kasacinių skundų ieškovai UAB „Gulbelė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvas prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 5 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2022 m. vasario 22 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – atmesti atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos prašymą dėl bylos nutraukimo, bylą perduoti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš esmės. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- Apeliacinės instancijos teismas pažeidė ieškovo konstitucinę teisę kreiptis į teismą teisišmis gynybos, įtvirtintą Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, CPK 5 straipsnio 1 dalyje, nes nepagrįstai konstatavo, kad ieškovai, būdami Lietuvos kooperatyvų sąjungos dalyviai, neturi materialinio suinteresuotumo ir kartu teisės ginčyti šios atsakovės valdybos sprendimo (nutarimo). Ieškovai, būdami atsakovės nariai (dalyviai),

ieškiniu prašė pripažinti negaliojančiu ne Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą, o atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organo, konkrečiai valdybos, priimtą sprendimą. Byloje ginčijamas sprendimas pagal savo turinį ir formą yra būtent atsakovės valdymo organo (valdybos) sprendimas. Pagal atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatus atsakovės valdybos nutarimas yra tik prilyginamas patronuojamųjų bendrovių visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimui, t. y. savo esmė toks sprendimas yra atsakovės valdymo organo sprendimas, kuris sukuria atitinkamas teises pasekmes ne tik patronuojamajai bendrovei, bet ir atsakovei. Atsakovei priklausančio finansinio turto (įskaitant Vilniaus kooperacijos kolegijos akcijas) valdymas bei naudojimas savo, kaip patronuojamųjų bendrovių akcininkės, teisėmis laikytinas veikla, susijusia su atsakovės valdymu.

- 20.2. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė **CK 2.82 straipsnio** 4 dalį. Ieškovams pagal **CK 2.82 straipsnio** 4 dalį priklausanči teisė teismo tvarka ginčyti atsakovės valdymo organų sprendimus nėra ribojama nei konkretus sprendimo turinys, nei sprendimo išspresko klausimo pobūdis, nei tuo pagrindu, kad tokie sprendimai atsakovės valdymo organas (valdyba) įgyvendina atsakovės įstatais jai priskirtą kompetenciją – vykdyti akcininko funkcijas patronuojamojoje bendrovėje. Privatus juridinio asmens dalyvio teisė ginčyti juridinio asmens organo sprendimą, vadovaujantis **CK 2.82 straipsnio** 4 dalimi, negali priklausyti ir nepriklauso nuo to, kokias funkcijas įgyvendina juridinio asmens organas, priimdamas atitinkamą sprendimą.
- 20.3. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai vertino, ar ieškovai, kaip atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos ar trečiojo asmens Vilniaus kooperacijos kolegijos kreditoriai, galėjo reikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo. Ieškovai išvestinį ieškinį reikšė ne kaip kreditoriai, o kaip atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai, siekdami įrodyti, kad neteisėtai valdybos nutarimu, už kurio priėmimą balsavo atsakovai A. P., A. G., A. A., R. K., U. T., V. S., būtent atsakovei Lietuvos kooperatyvų sąjungai buvo padaryta virš 2,346 mln. Eur turintė žala, kuri turėtų būti atlyginta, taikant KBĮ 17 straipsnio 7 dalį ir **CK 2.87 straipsnio** 7 dalį.
- 20.4. Apeliacinės instancijos teismas padarė teisiskai nepagrįstą išvadą, kad ieškovai, neturėdami teisės ginčyti atsakovės valdybos priimto nutarimo, taip pat neturi teisės ir reikšti reikalavimo dėl žalos, atsiradusios dėl šio nutarimo priėmimo, atlyginimo priteisimo atsakovei iš atsakovės valdybos narių, dalyvavusių priimančiam ginčijamam nutarimui.
- 20.5. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė **CPK 296 straipsnio** 1 dalies 3 ir 1 punktus, nepagrįstai konstatavo, kad ieškovų teisės ginčyti kooperatinės bendrovės valdybos nutarimą nebūvimas ir jų teisės reikalauti žalos atlyginimo neturėjimas yra priskirtini prie procesinio pobūdžio klūčių testui bylos nagrinėjimą iš esmės. **CPK** 293 ir 296 straipsniuose įtvirtinti atitinkamai civilinės bylos nutraukimo ir ieškinio pareikšimo palkimo nenagrinėti pagrindai, įskaitant **CPK 293 straipsnio** 1 punkte ir 296 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintus pagrindus, gali būti teismo taikomi tik nustatęs procesinio pobūdžio klūtis testui bylos nagrinėjimą iš esmės. Žalos nebūvimas faktas yra materialiojo teisinio pobūdžio motyvas, svarbus sprendžiant ieškinio patenkinimo klausimą, ir jis negali būti pagrindas nutraukti bylą ar jos dalį.
21. Atsakovė Lietuvos kooperatyvų sąjungą atsiliepimu į ieškovų UAB „Gulbėlė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo kasacinį skundą prašo jį atmesti ir palikti nepakeičtą Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 5 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 21.1. Ieškovai šioje byloje prašė pripažinti negaliojančiu Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 48 „Dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos, UAB, pastato, esančio (*duomenys neskelbtini*), pardavimo“ nuo šio nutarimo priėmimo momento, t. y. šiuo atveju ieškovai reikšė reikalavimą pripažinti negaliojančiu Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą. Pagal **CK 2.82 straipsnio** 4 dalį ieškinį dėl juridinių asmenų sprendimo pripažinimo negaliojančiu gali pareikšti juridinio asmens kreditoriai, jeigu sprendimas pažeidžia jų teises ar interesus, atitinkamas juridinio asmens valdymo organas, juridinio asmens dalyvis arba kiti įstatymuose nustatyti asmenys. ABĮ 19 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad ieškinį dėl bendrovės organų sprendimo ir negaliojimo gali pareikšti akcininkai, kreditoriai, bendrovės vadovas, valdybos ir stebėtojų tarybos nariai ar kiti įstatymuose nustatyti asmenys. Taigi, šiuo atveju ieškinį dėl juridinio asmens sprendimo pripažinimo negaliojančiu gali reikšti tam tikras įstatymuose apibrėžtas asmenų ratas. Kadangi ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai, kreditoriai, vadovai, valdybos ar stebėtojų tarybos nariai, o kiti įstatymai ar Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatai jiems nesuteikia teisės reikšti ieškinio nagrinėjimu atveju, ieškovų teisė į teisminę gynybą nebuvo pažeista.
- 21.2. Pagal teisės doktriną **CK 2.82 straipsnio** 4 dalis atskleidžia atsivėlėjantį ir teisinio apibrėžtumo ir teisėtų lūkesčių principų įtvirtintą pagarbą įgytoms teisėms. Priimdamas ginčijamą nutarimą Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba įgyvendino Vilniaus kooperacijos kolegijos visų akcijų savininkės teises, tačiau tuo metu ne veikė kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organas. Atitinkamai tai reikšia, kad ieškovai negali Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos priimto nutarimo ginčyti tiek kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organo priimto sprendimo, tiek kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelio akcininko sprendimo. Šis nutarimas turėtų būti ginčijamas tik kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelio akcininko sprendimas, o tokia teise ieškovams pagal įstatymus nesuteikta.
- 21.3. Reikšti išvestinį ieškinį remiantis ABĮ 16 straipsnio 1 dalies 5 punktu turi teisę tik tam tikras įstatyme apibrėžtas asmenų ratas, t. y. bendrovės akcininkai. Ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai. Šiuo atveju ieškinį galėtų reikšti pati Lietuvos kooperatyvų sąjunga, kuri yra vienintelė Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkė, tačiau ne Lietuvos kooperatyvų sąjungos dalyviai. ABĮ 16 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtinta akcininko teisė kreiptis į teismą su ieškiniu, prašant atlygti bendrovei žalą, kuri susidarė dėl bendrovės vadovo ir valdybos narių pareigų pažeidimo, suteikia asmeniui teisę reikalauti atlygti žalą iš bendrovės vadovo, tačiau negali būti aiškina plačiai, kaip suteikianti teisę bendrovės vadovui reikalauti atlygti žalą iš kitų asmenų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-501/2013).
- 21.4. Lietuvos kooperatyvų sąjunga jokios žalos nepatyrė, nes sutarė dėl turto ir žemės sklypo nuomos teisę perleisti sudarė Vilniaus kooperacijos kolegiją, todėl byloje nebuvo vienos iš būtinųjų sąlygų reikšti išvestinį ieškinį. Pagal Vilniaus kooperacijos kolegijos statutą Vilniaus kooperacijos kolegija yra savarankiškas teisių santykių subjektas, kuris veikia atskirai nuo Lietuvos kooperatyvų sąjungos. Akcininkas yra jo turimų akcijų savininkas, o bendrovės turto savininkė yra pati bendrovė, t. y. iš Vilniaus kooperacijos kolegijos sudarytų sandorių gaunamas kėšas yra Vilniaus kooperacijos kolegijos, o ne Lietuvos kooperatyvų sąjungos, nuosavybė. Net jei ir būtų vertinama, kad dėl turto ir žemės sklypo nuomos teisės pardavimo buvo padaryta žala, ši žala būtų padaryta Vilniaus kooperacijos kolegijai.
- 21.5. Ieškovai byloje neturėjo teisinio suinteresuotumo, todėl neturėjo teisės reikšti išvestinio ieškinio. Bylą nagrinėję teismai teisingai nustatė visas bylai reikšmingas aplinkybes, pagrįstai vertino, ar ieškovai apskritai turėjo teisę reikšti išvestinį ieškinį.
- 22.

Atsakovai V. S., A. A., A. G., R. K., A. P. ir U. T. atsiliepimu į ieškovų UAB „Gulbėlė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo kasacinį skundą prašo jį atmesti ir palikti nepakeičtą Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 5 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:

- 22.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pagrįstai vertino tai, ar ieškovai galėjo reikšti reikalavimą teismui dėl ginčo nutarimo pripažinimo negaliojančiu. Byloje tarp šalių nebuvo ginčo dėl to, kad Lietuvos kooperatyvų sąjunga yra visų Vilniaus kooperacijos kolegijos akcijų savininkė, o ieškovai yra Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai ir atitinkamai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai. Teismai teisingai nusprendė, kad ieškovų tiesiogiai nesieja jokie teisiniai ryšiai su Vilniaus kooperacijos kolegija.
- 22.2. Byloje neturi teisės reikšmės aplinkybė, kad ieškovai teigė ginčyti Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos sprendimą, bet ne Vilniaus kooperacijos kolegijos akcijų savininko sprendimą. Kasaciniame skunde dėstomi argumentai būtų reikšmingi vertinant tik ginčo nutarimo formą, bet ne turinį.
- 22.3. Pagal **CK 2.82 straipsnio** 4 dalį tik apibrėžtas konkretus asmenų ratas turi teisę ginčyti juridinio asmens organų sprendimus, taip pat kiti įstatymai gali nustatyti kitokią sprendimo nugincijimo tvarką. Dėl to sprendžiant dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos visų akcijų savininko sprendimo ginčijimo tvarkos turi būti vadovaujamasi būtent ABĮ, bet ne **CK 2.82 straipsnio** 4 dalies nuostatomis dėl bendrovės organų sprendimo nugincijimo tvarkos. ABĮ 19 straipsnio 10 dalyje nurodyta, kad ieškinį dėl bendrovės organų sprendimo negaliojimo gali pareikšti akcininkai, kreditoriai, bendrovės vadovas, valdybos ir stebėtojų tarybos nariai ar kiti įstatymuose nustatyti asmenys.
- 22.4. Ieškovai tik formaliai teigia įgyvendinančius Lietuvos kooperatyvų sąjungos teises ir reikšiantys išvestinį ieškinį dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos neva padarytos žalos atlyginimo. Ginčijamam nutarimui yra įformintas būtent Vilniaus kooperacijos kolegijos organo sprendimas, nuspręsta dėl Vilniaus kooperacijos kolegijai nuosavybės teisę priklausančio turto. Ieškovai byloje pareiškė akivaizdžiai ydingai suformuluotą ieškinio reikalavimą dėl žalos atlyginimo priteisimo Lietuvos kooperatyvų sąjungai, nes šiuo atveju nėra įstatyme nustatytų sąlygų ieškovams reikšti tokio pobūdžio reikalavimą.
- 22.5. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad jei ieškinį pateikęs asmuo neturi suinteresuotumo – savarankiško teisinio intereso ir poreikio jį ginti, toks ginčas nenagrinėtinas teisme civilinio proceso tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-28-701/2020). Ieškovai kasaciniame skunde patys nurodo, kad ieškinį pareiškė siekdami apginti savo teises ir teisėtus interesus, tačiau taip pat teigia, kad reikšė išvestinį ieškinį, kuris savo esmė yra skirtas kito asmens subjektingoms teisėms apginti. Nėgama to, ieškiniu yra reikalaujama priteisti žalos atlyginimą ne ieškovams, o Lietuvos kooperatyvų sąjungai.
23. Trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiško reikalavimo, UAB Vilniaus kooperacijos kolegija, kurios procesines teises perėmė UAB „Kooperacijos paslauga“, atsiliepimu į ieškovų UAB „Gulbėlė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo kasacinį skundą prašo jį atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 23.1. Sprendžiant klausimą dėl ieškovo subjektingos teisės reikšti ieškinį dėl ginčijamo nutarimo pripažinimo negaliojančiu, reikšminga ne tik šio nutarimo forma, bet ir faktinis turinys. Pagal Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatą nuostatas Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba, kaip subjektas, gali veikti tiek kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdymo organas – valdyba, kai sprendžia šio valdymo organo kompetencijai priskirtus su Lietuvos kooperatyvų sąjungos veikla susijusius klausimus, tiek įgyvendinti įstatų jai priskirtas Lietuvos kooperatyvų sąjungos patronuojamųjų bendrovių (UAB Vilniaus kooperacijos kolegijos) akcininko funkcijas, kai sprendžia su Vilniaus kooperacijos kolegijos veikla susijusius klausimus. Ginčijamame nutarime aiškiai nurodyta, kad Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba priėmė ginčijamą nutarimą ne Lietuvos kooperatyvų sąjungos, o Vilniaus kooperacijos kolegijos veiklos klausimais, veikdamas kaip visų Vilniaus kooperacijos kolegijos akcijų savininkė, atsivėlėjanti valdybos. Klausimas dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos turto perleidimo patenka būtent į Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo kompetenciją. Ginčijamam nutarimui buvo sprendžiantis Vilniaus kooperacijos kolegijos turtu susiję klausimai (pastato pardavimas ir nuomos teisės į žemės sklypą perleidimas).
- 23.2. Ieškovai neturi subjektingos teisės ginčyti Vilniaus kooperacijos kolegijos organų (šiuo atveju – visuotinio akcininkų susirinkimo) sprendimų, nes šie nesukuria ieškovams jokių teisių ir (ar) pareigų, todėl **CK 2.82 straipsnio** 4 dalies normos šioje byloje neaktualios. Ieškovai pripažino, kad jų tiesiogiai nesieja jokie teisiniai ryšiai su Vilniaus kooperacijos kolegija, t. y. jie nėra nei šio juridinio asmens dalyviai, nei valdymo organai ar jų nariai, nei kreditoriai, taip pat jie nėra įgaloti veikti nurodytų asmenų vardu.
- 23.3. Nagrinėjamoje byloje ieškovai negalėjo reikšti išvestinio ieškinio, nes nebuvo visų tokiame ieškinyje pareikšti būtinųjų sąlygų: išvestinį ieškinį dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos organų veikimo gali pareikšti tik Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkas; ginčijamam nutarimui būtent Vilniaus kooperacijos kolegijai turėjo būti padaryta žala; žala turėjo būti atsiradusi dėl bendrovės valdymo organų (šiuo atveju Vilniaus kooperacijos kolegijos direktoriaus) pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo, tačiau ginčijamas nutarimas buvo priimtas ne Vilniaus kooperacijos kolegijos valdymo organo, o visuotinio akcininkų susirinkimo. Taigi išvestinį ieškinį ieškovų nurodytu faktiniu pagrindu galėtų pareikšti tik Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkė – Lietuvos kooperatyvų sąjunga. Nors ieškovai teigė, kad žala, kurios atlyginimą reikalaujama priteisti, buvo padaryta ginčijamam nutarimui priėmus Vilniaus kooperacijos kolegijai nuosavybės teisę priklausančio turto pardavimui, tačiau byloje neklia ginčo dėl to, kad šis turtas nepriklauso Lietuvos kooperatyvų sąjungai, ieškovai yra ne Vilniaus kooperacijos kolegijos, o Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai ir jokių teisių į šį turtą neturi.
- 23.4. Bylos procesinė baigtis iš esmės siejama pirmiausia su ieškovo materialiniu teisiniu suinteresuotumu dėl ginčo dalyko – tokio suinteresuotumo neturinčiam subjektui bylos nagrinėjimas iš esmės ir galutinio sprendimo priėmimas (nepriklausomai nuo to, ar jis būtų šiam subjektui naudingas) nesukuria jokių teisių padarinių.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

24. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia **CPK 353 straipsnis**. Nurodyto straipsnio pirmoje dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių.
25. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad ieškovai yra atsakovės kooperatinės bendrovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai (dalyviai). Trečiasis asmuo UAB Vilniaus kooperacijos kolegija yra Lietuvos kooperatyvų sąjungos patronuojamoji bendrovė, kurios 100 proc. akcijų priklauso Lietuvos kooperatyvų sąjungai. Pagal Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatą 4.19.2 punktą ir Vilniaus kooperacijos kolegijos statutą 23 punktą, Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimai priklauso Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimams.
26. Ginčas byloje kilo dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos 2021 m. rugpjūčio 31 d. valdybos nutarimo Nr. 48, kuriuo Lietuvos kooperatyvų sąjunga, kaip vienintelė Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkė, leido parduoti kolegijai nuosavybės teisę priklausančią pastatą. Ieškovai kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriame suformuluavo du savarankiškus reikalavimus: pripažinti negaliojančiu atsakovės Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 48 „Dėl Vilniaus kooperacijos kolegijos, UAB, pastato, esančio (*duomenys neskelbtini*), pardavimo“ nuo šio nutarimo priėmimo momento (pirmasis ieškinio reikalavimas) ir priteisti Lietuvos kooperatyvų sąjungai solidariai iš A. P., A. G., A. A., R. K., U. T., V. S. (Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos narių, balsavusių už ginčijamą nutarimo priėmimą) 2 346 500 Eur žalos atlyginimą (antrasis ieškinio reikalavimas). Pastarąjį reikalavimą ieškovai įvardijo išvestiniu ieškiniu ir nurodė jį reikšiantys kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos dalyviai **CK 2.87 straipsnio** 7 dalies ir KBĮ 17 straipsnio 10 dalies pagrindu.
27. Bylą nagrinėję teismai pirmąjį ieškinio reikalavimą palko nenagrinėta vadovaudamiesi **CPK 296 straipsnio** 1 dalies 3 punktu. Tokį procesinį sprendimą teismai iš esmės grindė tuo, kad Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimas Nr. 48 pagal savo esmę ir turinį yra Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas, kurį pagal įstatymą galėtų ginčyti tik pati Lietuvos kooperatyvų sąjunga, kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkė, tuo tarpu ieškovams įgaliojimai atstovauti Lietuvos kooperatyvų sąjungai nėra suteikti. Bylos dalį pagal antrąjį ieškinio reikalavimą teismai nutraukė **CPK 293 straipsnio** 1 dalies 1 punkto pagrindu, konstatavę, kad ieškovai neįrodė savo teisinio suinteresuotumo reikšti tokio pobūdžio reikalavimą, be kita ko, dėl to, kad ieškinyje nurodytos faktinės aplinkybės galėtų būti vertinamos kaip galinčios sukelti neigiamas pasekmes (žalą) tik Vilniaus kooperacijos kolegijai, bet ne Lietuvos kooperatyvų sąjungai, o ieškovai laikytini netinkamais subjektais pareikšti išvestinį ieškinį bendrovės, kurios nariai (dalyviai) jie nėra, naudai.
28. Ieškovai, nesutikdami su bylą nagrinėjusių teismų procesiniais sprendimais, kuriais byla užbaigta nepriėmus sprendimo dėl ginčo esmės, kasaciniame skunde kelia klausimą *dėl netinkamo proceso teisės normų aikštinimo ir taikymo bei ieškovo teisės į teisminę gynybą galimo pažeidimo*. Ieškovai teigia, kad kooperatinės bendrovės nariai (dalyviai) turi teisę ginčyti šios bendrovės valdybos nutarimus, nepriklausomai nuo konkrečių nutarimų sprendžiamo klausimo pobūdžio (t. y. ir tuo atveju, kai priimdamas nutarimą valdyba įgyvendina kooperatinės bendrovės, kaip kitos bendrovės akcininkės, teises). Ieškovai taip pat teigia, kad jie, kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos nariai (dalyviai), turi teisę reikšti išvestinį ieškinį reikalaudami neteisėtai šios kooperatinės bendrovės valdymo organo (valdybos) veiksmams padarytos žalos kooperatinei bendrovei atlyginimo, tuo tarpu aplinkybė, kad žala kooperatinei bendrovei galimai nebuvo padaryta, negali būti priskiriama prie procesinio pobūdžio klūčių testui bylos nagrinėjimą ir atitinkamai nesudaro pagrindo nutraukti bylą. Šie kasaciniame skunde iškelti teisės klausimai apibrėžia kasacinio nagrinėjamoje byloje ribas.

29. Proceso įstatymai nustato dvi bylos užbaigimo, nepriėmus sprendimo iš esmės, formas. Tai bylos nutraukimas ir ieškinio palikimas nenagrinėto. Bylos nutraukimas nuo ieškinio palikimo nenagrinėto skiriasi dviem svarbiausiais požymiais: 1) byla nutraukiama, jei yra pažeistos teisės kreiptis į teismą prielaidos, o ieškinyje paliekamas nenagrinėtas, jeigu pažeidžiamos teisės kreiptis į teismą tinkamo realizavimo sąlygos, ir 2) bylos nutraukimas pašalina galimybę kreiptis į teismą dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, o ieškinio palikimas nenagrinėto tokios galimybės neatima (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249/2001).
30. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad byla nutraukiama tais atvejais, kai ji būna iškelta neteisėtai, nesant teisės kreiptis į teismą prielaidų, arba teisėtai pradėtam procese atsiradus aplinkybių, dėl kurių apskritai negalima užbaigti bylos priimant sprendimą dėl ginčo esmės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-65-421/2020](#), 15 punktas). Pareikšimas paleikimas nenagrinėtas, kai dėl jau prieš ieškinio priėmimą buvusių ar vėliau atsiradusių procesinio pobūdžio aplinkybių priimti sprendimo dėl ginčo esmės negalima tik jau pradėtam konkrečiam teismo procese, bet ne apskritai, t. y. kai išlieka tapatus ginčo nagrinėjimo teisme galimybė.
31. Kasaciniame skunde pagrįstai nurodoma, kad tiek bylos nutraukimo, tiek pareikšimo palikimo nenagrinėto pagrindai yra procesinio pobūdžio aplinkybės, susijusios su ieškovo procesine teise kreiptis į teismą (teise pareikšti ieškinį). Ieškovo procesinę teisę pareikšti ieškinį (teisę į teisminę gynybą procesine prasme) būtina skirti nuo ieškovo teisės į jo pareikšto reikalavimo patenkinimą (teisės į teisminę gynybą materialiąja prasme). Įstatymas draudžia atsisakyti priimti ieškinį ar nutraukti bylą dėl materialiojo teisinio pobūdžio motyvų (pavyzdžiui, negalima atsisakyti priimti ieškinio motyvuojant reikalavimo teisės neturėjimu ar ieškino senaties termino praėjimu). Tai svarbu teisei į ieškino patenkinimą, o ne procesinei teisei į ieškino pareikšimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugpjūčio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-219-701/2021](#), 110 punktas).
32. Viena iš teisės kreiptis į teismą prielaidų yra ieškovo teisinis suinteresuotumas, nes [CPK 5](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Aiškindamas CK 137 straipsnio 2 dalies 1 punktą, pagal kurį teismas atsisako priimti ieškinį, jeigu ginčas nenagrinėtinas teisme civilinio proceso tvarka, kasacinis teismas yra konstatavęs, kad asmens pateiktas ieškinyje, nesuįsijęs su jo subjektyviu teisių gynimu, teismuose nenagrinėtinas, išskyrus atskait įstatymuose nustatytus atvejus (subjektai, ginantys viešąjį interesą įstatymo pagrindu) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-287-421/2020, 17 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
33. Asmuo paprastai neturi teisės kreiptis į teismą prašydamas apginti ne jo paties, o kito asmens teisę, nes tai reikštų neleistiną įsikišimą į kito asmens laisvės sritį (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-267-611/2019](#) 17 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2019 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-379-701/2019](#) 33–35 punktas). Taigi, jei asmuo reikalauja ieškiniui siekdamas įgyvendinti kitam asmeniui priklausančią teisę, tam, kad toks ieškinyje būtų priimtas ir nagrinėjamas, ieškovas turi aiškiai pagrįsti savo *locus standi* (teisę kreiptis į teismą). Galimybė teisme reikalauti įgyvendinti kito asmens teisę yra šimtis iš bendrosios taisyklės, pagal kurias į teismą kreipiamasi tik dėl savo subjektyvių teisių ir interesų gynimo, todėl aiškinama siaurai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-73-313/2022 37 punktą).
34. Teismų praktikoje ieškovo suinteresuotumas kaip teisės kreiptis į teismą prielaida yra aiškinamas kaip materialinis teisinis suinteresuotumas. Įgyvendinus teisę į teisminę gynybą turi būti pasiekiamas materialusis teisinis efektas, t. y. modifikuojamas (sukuriamas, panaikinamas, pakeičiamas) suinteresuoto asmens subjektyvinės teisės ar pareigos. Kasacinis teismas laikosi nuosekios pozicijos, kad materialiuji teisių padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarakiškas bylos nagrinėjimo dalys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-485/2008](#); 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-241/2013](#); 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-259-969/2019](#), 41 punktas).
35. Juridinio asmens organo sprendimo pripažinimas negaliojančiu – savarakiškas civilinių teisių gynybos būdas, dėl kurio taikymo teisė kreiptis į teismą suteikiama ribotam asmenų ratui. [CK 2.82](#) straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad ieškinį dėl juridinių asmenų organų sprendimų pripažinimo negaliojančiais gali pareikšti juridinio asmens kreditoriai, jeigu sprendimas pažeidžia jų teises ar interesus, atitinkamas juridinio asmens valdymo organas, juridinio asmens dalys arba kiti įstatymuose nurodyti asmenys. ABJ 19 straipsnio 10 dalyje nurodyta, kad [CK 2.82](#) straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais ieškinį dėl bendrovės organų sprendimų negaliojimo gali pareikšti akcininkai, kreditoriai, bendrovės vadovs, valdybos ir steigėjų tarybos nariai ar kiti įstatymuose nurodyti asmenys. Asmenų, nepatenkančių į nurodytą sąrašą, ieškinį dėl bendrovės organų sprendimų negaliojimo turi būti atsisakyta priimti, o šiai aplinkybei paaiškėjus jau po ieškino priėmimo, civilinė byla turi būti nutraukiama kaip nenagrinėtina teisme ([CPK 293](#) straipsnio 1 dalies 1 punktas) dėl to, kad ieškovas pagal įstatymą neturi *locus standi* reikšti tokio pobūdžio reikalavimą.
36. Kita vertus, vien tai, kad ieškovas yra vienas iš asmenų, kuriems įstatymas suteikia teisę reikšti ieškinį dėl bendrovės organų sprendimų pripažinimo negaliojančiu, savaime nėra iškankia, kad jis laikytinas suinteresuotu asmeniu [CPK 5](#) straipsnio prasme. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad ieškinį turi būti nurodyta, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama reikalaujant pripažinti bendrovės organo sprendimą negaliojančiu. Todėl, jeigu ieškinio neprašoma taikyti sprendimo negaliojimo teisių pasekmių ir nenurodoma, kokių būdu bus apgintos akcininko, reikškančio minėtą reikalavimą, teisės, yra pagrindas tokį ieškinį pripažinti neatitinkančiu ieškiniai keliamų reikalavimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-485/2008).
37. Nors teismas bylos iškilimo stadijoje neturi teisės tikrinti ieškino pagrįstumo, tačiau jis patikrina, ar ieškino tenkinimas objektyviai gali sukurti ieškoviui teisinius padarinius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-485/2008](#)), t. y. įsitikina, ar egzistuoja ieškovo teisinis suinteresuotumas kaip teisės kreiptis į teismą prielaida. Tais atvejais, kai asmuo kreipiasi į teismą su reikalavimu, kurio patenkinimas nesukelia materialiuji teisių padarinių, teismas priklausančio nuo procesinės situacijos turi arba nustatyti terminą ieškino trūkumams pašalinti, pareigodamas asmenį suformuluoti ieškino dalyką, arba atsisakyti priimti tokį reikalavimą kaip nenagrinėtiną teisme ([CPK 137](#) straipsnio 2 dalies 1 punktas), arba nutraukti civilinę bylą nuo tų pačių pagrindų, jeigu ji jau iškelta ([CPK 293](#) straipsnio 1 dalies 1 punktas). Tokie teismų veiksmai negali būti vertinami kaip suinteresuoto asmens teisės į teisminę gynybą pažeidimas, nes, jo reikalavimų teismui priėmus ir išnagrinėjus, teisę į teisminę gynybą nebūtų įgyvendinta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2013).

Dėl CPK 296 straipsnio 1 dalies 3 punkto taikymo nagrinėjamoje byloje

38. Pagal [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punktą ieškinyje paliekamas nenagrinėtas, jeigu pareikšimą ieškovo ar pareiškėjo vardu padavė neįgalios vesti bylą asmuo. Taigi, tam, kad ieškinyje būtų paliktas nenagrinėtas [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punkto pagrindu, turi būti nustatyta, jog: 1) pareikšimas yra paduodamas kito asmens (ieškovo, pareiškėjo) vardu ir 2) pareikšimą padavęs asmuo neturi įgaliojimų veikti to asmens, kurio vardu paduotas pareikšimas, vardu ir interesus.
39. Iš šioje byloje priimtų teismų procesinių sprendimų motyvų galima daryti išvadą, kad [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punktą teismai taikė, tinkama ieškove pagal pirmąjį ieškino reikalavimą pripažinę Lietuvos kooperatyvų sąjungą ir atitinkamai konstatavę ieškovo neturinčią įgaliojimų veikti šios kooperatinės bendrovės vardu. Tokia teismų išvada padaryta pažeidžiant proceso teisės normų reikalavimus.
40. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad ieškino suformulavimas ir jo pateikimas teismui yra ieškovo procesinė teisė, kuria jis savo nuožūrą disponuoja ([CPK 42](#) straipsnio 1 dalis). Teismo nagrinėjimo dalyką apibrėžia svarbiausi ieškino turinį sudarantys elementai – ieškino dalykas ir ieškino pagrindas. Teismas privalo ginčą spresti pagal ieškovo pareiktus reikalavimus, negali pats nei suformuluoti už ieškovo ieškino dalyko ir pagrindo, nei, sprendžiamas bylą, pakeisti ieškino dalyką ar faktinio pagrindo ar taikyti alternatyvius pažeistų teisių gynimo būdus (išskyrus įstatyme nustatytas išimtis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-139-1075/2022](#), 46 punktas).
41. Taigi, sprendžiant, ar konkrečioje byloje egzistuoja [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punkto taikymo sąlygos, turi būti vertinamas byloje pareikšto ieškino turinys. Jei ieškiniui formuluojami reikalavimai yra neaiškūs, teismas turi taikyti procesinių dokumentų šalinimo institutą, tačiau teismui neleidžiama pačiam keisti ieškino dalyką ar faktinį pagrindą, išskyrus proceso įstatymuose nustatytus atvejus. Kadangi ieškovo bylos yra konkretus ieškovo per teismą konkrečiam atsakovui pareiktas materialusis teisinis reikalavimas, draudimas keisti ieškino dalyką apima ir draudimą teismo nuožūrą ieškoviui byloje laikyti kitą asmenį. Dispozityvumo principas lemia, kad netinkamas ieškovo teismo gali būti pakeistas tikimu tik esant paties ieškovo sutikimui ([CPK 45](#) straipsnio 2 dalis).
42. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad nei iš šioje byloje pareikšto ieškino turinio, nei ieškovo procesinės pozicijos bylos nagrinėjimo metu nėra pagrindo daryti išvadą, kad reikalavimą dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 panaikinimo ieškovai pareikšti Lietuvos kooperatyvų sąjungos vardu. Priešingai, ieškovai tiek ieškinį, tiek teismo proceso metu laikėsi aiškios pozicijos, kad šį reikalavimą reikšia savo vardu, gindami savo, kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos narių (dalyvių), interesus. Taigi, teismai neturėjo pagrindo šio ieškino reikalavimo vertinti kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos vardu reikšiamą reikalavimą ir atitinkamai šiam reikalavimui taikyti [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punktą.
43. Vis dėlto nustatytas procesinis pažeidimas (netinkamas [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punkto taikymas) pats savaime nėra pakankamas pagrindas panaikinti atitinkamas teismų procesinių sprendimų dalis. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pabrėžta, kad tik neteisėtas teisės normos nurodymas, kai tai neturėjo įtakos apskūsto teismo sprendimo teisėtumui, nėra pagrindas naikinti iš esmės teisėtą ir pagrįstą teismo sprendimą, nes įstatymo draudžiama naikinti teismo sprendimą formaliais pagrindais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-466/2012](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Teismo sprendimas yra viešasis dokumentas, todėl, vykstant teismo sprendimui, privalo įvykdyti ne tik rezoliucinėje dalyje išdėstytą nutartimą, bet ir laikytis motyvuojamųjų dalyje pateiktų išaiškinių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-26-916/2017](#), 45 punktas).
44. Nors skundžiamais teismų procesiniais sprendimais ieškovo reikalavimas dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 panaikinimo buvo paliktas nenagrinėtas pagal [CPK 296](#) straipsnio 1 dalies 3 punktą, sprendimas dėl šio ieškovo reikalavimo tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismas, be kita ko, konstatavo ir tai, kad ieškovai neturi teisės reikšti ieškinį dėl šio nutarimo panaikinimo nebūdami Vilniaus kooperacijos kolegijos akcininkai. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje nurodė, kad ieškovai nepateikė jokių įrodymų, pagrindžiančių savo suinteresuotumą bylos baigtimi, t. y. pagrindžiančių teisę ginčyti savarakišką teisių subjektyvumą turinčio juridinio asmens (Vilniaus kooperacijos kolegijos) organo sprendimą (apelacinės instancijos teismo nutarties 19 punktas). Kadangi ieškovo teisinio suinteresuotumo nebuvimas yra pagrindas nutraukti bylą (šios nutarties 37 punktas), pripažinus šiuo teismų argumentų pagrįstumą, tai sudarytų pagrindą spresti, kad teismai pagrįstai užbaigė bylos dalį pagal šį ieškovo reikalavimą, neįpiramid sprendimo dėl ginčo esmės, nors ir pasirinko netinkamą bylos užbaigimo, nepriėmus sprendimo iš esmės, formą. Tokio pobūdžio pažeidimas iš esmės nedaro įtakos ieškovo teisėms, todėl nagrinėjamos bylos kontekste turėtų būti pripažintas formalu. Pažymėtina ir tai, kad pagal [CPK 353](#) straipsnio 3 dalį kasacinis teismas dėl kasatoriaus negali priimti blogesnio sprendimo negu yra skundžiamas sprendimas ar nutartis, jeigu sprendimą skundžia tik viena iš šalių, tuo tarpu pareikšimo palikimas nenagrinėto pagal savo sukeliamas pasekmes yra palanknesnis ieškovams bylos užbaigimo nepriėmus sprendimo dėl ginčo esmės forma nei bylos nutraukimas (žr. šios nutarties 29 punktą). Atsižvelgiant į tai, toliau vertintina, ar ieškovai laikytini suinteresuotais asmenimis, galinčiais kreiptis į teismą dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 pripažinimo negaliojančiu.

Dėl kooperatinės bendrovės dalyvių teisės reikšti ieškinį dėl valdybos nutarimo, kuriuo įgyvendinamos kooperatinės bendrovės, kaip kitos bendrovės akcininkės, teisės, pripažinimo negaliojančiu

45. Juridiniai asmenys įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per savo organus, kurie sudaromi ir veikia pagal įstatymus ir juridinių asmenų steigimo dokumentus ([CK 2.81](#) straipsnio 1 dalis). Juridinio asmens valdymo organų funkcijos yra dvejopos: išorinės ir vidinės. Vidinė valdymo organo funkcija apima kasdienį juridinio asmens valdymą ir su tuo susijusių sprendimų priėmimą. Išorinė funkcija apima juridinio asmens atstovavimą šiam turint santykių su trečiaisiais asmenimis (santykių valdymą, atstovavimą juridinio asmens interesams santykiuose su fizikiniais ar juridiniais asmenimis).
46. Ginčijamą 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 48 Lietuvos kooperatyvų sąjunga, atstovaujama valdybos, įgyvendino savo, kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelės akcininkės, teises, dalyvaudama sprendimo dėl kolegijos turto pardavimo procese. Taigi, pagal savo turinį 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimas Nr. 48 yra Vilniaus kooperacijos kolegijos vienintelio akcininko sprendimas (prilyginamas visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimui), o pagal savo formą – Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos, kaip kolegialaus organo, nutarimas. Priimdama šį nutarimą Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdyba vykdė išorinę valdymo organo funkciją, t. y. atstovavo Lietuvos kooperatyvų sąjungai šiai veikiant kaip vienintelei patronuojamosios bendrovės akcininkei.
47. Ieškovai kasacinio skundo negižina, kad jiems pagal įstatymą nėra suteikta teisė ginčyti Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad ginčijamas sprendimas kartu yra ir Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimas. Ieškovo vertinimu, privatus juridinio asmens, kuris yra visų kitos bendrovės akcijų savininkas, dalyvis pagal [CK 2.82](#) straipsnio 4 dalį turi teisę ginčyti teisme privatus juridinio asmens, kurio dalyvis jis yra, valdymo organo (valdybos) rašytinį sprendimą, kuris prilyginamas kito juridinio asmens (patronuojamosios bendrovės) visuotinio dalyvių susirinkimo sprendimui, nes [CPK 2.82](#) straipsnio 4 dalyje jokie apibrėžimai, susiję su valdymo organo sprendimų turiniu, nėra nustatyti. Teisėjų kolegija šiuos ieškovo argumentus pripažįsta teisėkai nepagrįstais.
48. Visu pirma, teisėjų kolegija neturi pagrindo priimti kasacinio skundo argumentų, kad Lietuvos kooperatyvų sąjungos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 ginčijimui vienu metu turi būti taikoma ir [CK 2.82](#) straipsnio 4 dalis, ir ABJ 19 straipsnio 10 dalis. Esant bendrosios ([CK 2.82](#) straipsnio 4 dalies) ir specialiosios (ABJ 19 straipsnio 10 dalies) normų konkurencijai, reikalavimų dėl šio nutarimo pripažinimo negaliojančiu taikytina specialioji ABJ 19 straipsnio 10 dalies norma. Šios išvados nepaneigia ieškovo akcentuojamas ginčijamo nutarimo dualistinis pobūdis, nes nurodytas nutarimas negali būti nugyčytas tik kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos nutarimas ir tuo pat metu likti galioti kaip Vilniaus kooperacijos kolegijos visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas, ar atvirkščiai.
49. Teisės doktrinoje pažymima, kad bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo pripažinimas negaliojančiu – *ultima ratio* (paskutinė priemonė) pažeistų teisių gynybos būdas, taikytinas tik tais atvejais, kai pažeidimo negalima pašalinti niekuip kitaip, o tik pripažinus ginčijamą sprendimą negaliojančiu. Sprendimo ypatumas yra tas, jog, skirtingai nuo sutarties uždarumo principo ir paprastai dvišalių civilinių teisių santykių, sprendimo negaliojimo padariniai dažnai turėtų įtakos gerokai didesniais pajamų ratui. Daugeliu atvejų pašalinti teisinius padarinius, kurie kyla iš ginčijamo sprendimo, ir pakeisti bendrovės teisės srityje dinamiškai kintančius, daugiasklaidius, o dažnai ir teistinius civilinius teisių santykius gali būti beveik neįmanoma, nesukeliant grėsmės civilinės apyvartos stabilumui. Dėl to, ir atsižvelgus į įstatymų leidėjo ketinimus, visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai turėtų būti pripažinti negaliojančiais dar restriktyviau nei sandorai. Teisė reikšti ieškinį dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo pripažinimo negaliojančiu iš esmės suteikta akcininkui, pačiai bendrovei (bendrovės vadovui, valdybos ir steigėjų tarybos nariams) ir kreditoriai. Įstatymų leidėjas, apribodamas subjektų, turinčių teisę ginčyti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, ratą, siekė apsaugoti visų šių subjektų teises ir teisėtus interesus (Mikalionienė, L. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimas. *Teisė*. 2012, t. 83, p. 92–93).
50. Iš esmės tokios pat pozicijos laikomasi ir kasacinio teismo formuojamoje praktikoje. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad detalūs visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų nugyčijimo reglamentavimas (trumpi senaties terminai, nugyčijimo pagrindų baigtinio sąrašo nustatymas) leidžia daryti išvadą, jog šis institutas skirtas ir bendrovei bei už ginčijamų sprendimų priėmimą balsavusių akcininkų interesams apsaugoti. Dėl to sprendžiant ginčą dėl visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais būtina atsižvelgti į abu šio instituto tikslus ir siekti akcininkų ir bendrovės interesų pusiausvyros (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-168-378/2020](#), 29 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
51. Pritaikęs ieškovo kasaciniame skunde dėstomai pozicijai, kad bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas, įformintas kaip šios bendrovės akcininko kolegialaus valdymo organo nutarimas, gali būti ginčijamas bendrovės akcininko dalyvių [CK 2.82](#) straipsnio 4 dalies pagrindu, šioje teisės normoje įtvirtintais terminais, bendrovės, kurių akcininkai yra juridiniai asmenys, atsidurti labiau nepaįbržtoje padėtyje nei bendrovės, kurių akcininkai yra fiziniai asmenys. Tai, teisėjų kolegijos vertinimu, neatitiktų šios nutarties 50 punkte aptartų tikslų. Be to, laikantis tokios pozicijos, susidarytų situacija, kai bendrovės sprendimai, susiję su jos, kaip kitos bendrovės akcininkės, teisių įgyvendinimu, vienu atveju (kai yra priimamas bendrovės, kaip vienintelės akcininkės, sprendimas) jos dalyvių galėtų būti ginčijami, o kitu atveju (jei bendrovės kaip akcininkės teisės yra įgyvendinamos jos atstovams balsuojant kitos bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime, net jei ji jame turi absoliučią balsų daugumą) – ne.

52. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad teisės normose yra įtvirtintas asmenų, sąžiningai pasikiviusių šorine bendrovės valios išraiška, teisėjų lūkesčių prioritetas. Pavyzdžiui, kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad bendrovės valdymo organų kompetencijos ribojimas nustatytas siekiant apsaugoti privačių asmenų akcininkų interesus, bet ne viešąjį interesą, todėl šis teisės norma nevertinama kaip imperatyvioji, kurios nesilaikymas lemia absoliutų sandorio negaliojimą; ilgalaikio turto perdavimo sandoris, sudarytas nesant šiuo klausimu priimto visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimo, vertinamas kaip nugrižiamas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-120/2011). Siekiant nugrižti juridinio asmens sudarytus sandorius remiantis tuo, kad jie sudaryti pažeidžiant juridinio asmens steigimo dokumentuose nustatytą jo valdymo organų kompetenciją, be kita ko, turi būti įrodytas privatus juridinio asmens kontrahento ginčijamame sandoryje nesąžiningumas; be to, konstatavus juridinio asmens interesų pažeidimą, būtina spresti, ar konkrečiu atveju yra pagrindas ginti pažeistas šio asmens teises pripažįstant jo sudarytą sandorį negaliojančiu ar paliekant jam teisę apginti pažeistus interesus kitais teisų gynimo būdais (pvz., reikšiant ieškinį dėl nuostolių atlyginimo savo valdymo organams, sudariusiems tokį sandorį (CK 2.87 straipsnio 7 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-108-611/2016, 34 punktas). Pagal ABJ 12 straipsnio 8 dalį, po to, kai juridinių asmenų registro tvarkytojas pateikia duomenis apie asmenis, turinčius teisę veikti bendrovės vardu, bendrovė, turėdama santykių su trečiaisiais asmenimis, negali remtis asmenų, turinčių teisę veikti bendrovės vardu, išrinkimo procedūrą pažeidimu, išskyrus atvejus, kai bendrovė įrodė, kad tretieji asmenys apie tai žinojo. Taigi, patronuojančiajai bendrovei per savo valdymo organus turint išorinių santykių su patronuojančiąja bendrove (kaip šios bendrovės akcininkei), būtent patronuojamosios bendrovės teisėtiems lūkesčiams, susijusiems su *inter alia* (be kita ko), jos veiklos stabilumu ir apibrėžtumu, turi būti teikiamas prioritetas, o patronuojančiosios bendrovės dalyvių teisės ir teisėti interesai, susiję su patronuojančiosios bendrovės valdymu, turėtų būti ginami kitais būdais – inicijuojant juridinio asmens veiklos tyrimą (CK 2.125 straipsnis), kreipiantis į teismą dėl bendrovės jos valdymo organų padarytos žalos atlyginimo, jei tokia teisė bendrovės dalyviui yra suteikta (ABJ 16 straipsnio 1 dalies 5 punktas), ar įgyvendinant teisę rinkti (atsaukti) valdymo ir kontrolės organų narius įstatymų nustatyta tvarka.
53. Antra, nors CK 2.82 straipsnio 4 dalis juridinio asmens dalyvio teisės gynybiui juridinio asmens valdymo organų sprendimus tiesiogiai nesieja su klausimu, dėl kurio šis sprendimas yra priimtas, turinių konkretaus sprendimo turinys neabejotinai yra reikšmingas sprendžiant dėl materialinio teisinio rezultato, kuris atsirastų pripažinus tokį sprendimą negaliojančiu, o kartu ir ieškovo teisinio suinteresuotumo kaip teisės kreiptis į teismą prieštardis (šios nutarties 36 punktas).
54. Pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką juridinio asmens organo sprendimo pripažinimas negaliojančiu savo esme atitinka civilinių teisų gynbos būdą, įtvirtintą CK 1.138 straipsnio 2 punkte, t. y. pažeistos subjektyvios teisės ir (ar) įstatymo saugomi interesai apgunami atkuriant buvusį iki teisės pažeidimo padėtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-171/2008). Taigi, šios bendrovės ir jos dalyvių teisų gynbos būdas taikytinas, kai, pasalinus neigiamus padarinius, ieškovo pažeistos subjektyvios teisės ir teisėti interesai gali būti realiai atkurti – grąžinta ankstesnė tikroji padėtis. Toks rezultatas paprastai negali būti pasiekiamas, kai skundžiamu valdymo organo sprendimu buvo sprendžiami kito, savarankiško, juridinio asmens, kurio dalyvis ieškovas nėra, veiklos klausimai.
55. Nors ieškovai nurodo, kad Vilniaus kooperacijos kolegijos turto pardavimu buvo padaryta žala Lietuvos kooperatyvų sąjungai (ir netiesiogiai patiems ieškovams), nes dėl šio sandorio sumažėjo Lietuvos kooperatyvų sąjungos turto (Vilniaus kooperacijos kolegijos akcijų) vertė, nei pačiame ieškinyje, nei bylos nagrinėjimo metu ieškovai nepagrindė, kokiu būdu ieškovams ginčijamą nutarimą galėtų būti aktyvus pažeistos ieškovo teisės. Pažymėtina, kad Vilniaus kooperacijos kolegijos ir UAB „Dirbantis kapitalas“ ginčijamo nutarimo pagrindu sudarytas pirkimo–pardavimo sandoris ieškiniui nėra ir ieškovo net negalėtų būti ginčijamas, nes ieškovai nėra šio sandorio šalis ir nėra niekaip susiję su ne viena iš sandorio šalių. Turto perdavimo sandoris, sudarytas nesant šiuo klausimu priimto visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimo, minėta, yra nugrižiamas (šios nutarties 52 punktas), todėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2019 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 panaikinimas savaime nelemia šio nutarimo pagrindu sudaryto pirkimo–pardavimo sandorio negaliojimo. Taigi, panaikinus ginčijamą nutarimą, buvusi iki teisės pažeidimo padėtis nebūtų atkurta.
56. Iš ieškinių pareiškimo turinio galima padaryti išvadą, kad reikalavimas dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 panaikinimo ieškovo reikšimas siekiant nustatyti neteisėtus Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos narių veiksmus, kaip vieną iš jų civilinės atsakomybės sąlygą. Taigi, šis reikalavimas nagrinėjamas bylos kontekste gali būti vertinamas kaip antrojo ieškovo pareikšto reikalavimo (priteisti iš Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos narių žalos atlyginimą) faktinis pagrindas, kuris pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką negali būti savarankišku ieškiniu dalyku ir dėl to kaip savarankiškas reikalavimas teisme nenagrinėtinas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-61-313/2019 27, 28 punktus).
57. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėjant teismai pagrįstai konstatavo, jog ieškovai neprodė savo teisinio suinteresuotumo reikšti reikalavimą dėl Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 48 pripažinimo negaliojančiu ir todėl bylos dalis pagal šį ieškinių reikalavimą iš esmės teisėtai ir pagrįstai buvo užbaigta nepriėmus sprendimo dėl ginčo esmės (šios nutarties 44 punktas).

Dėl kooperatinės bendrovės dalyvių teisės reikšti iešvinį ieškinį reikalaujant valdybos narių veiksmais kooperatinei bendrovei padarytos žalos atlyginimo

58. Pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalį, juridinio asmens valdymo organo narys, nevykdyantis arba netinkamai vykdydantis pareigas, nurodytas šiame straipsnyje ar steigimo dokumentuose, privalo padarytą žalą atlyginti juridiniam asmeniui visiškai, jei įstatymai, steigimo dokumentai ar sutartis nenustato kitaip. KBJ 17 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad valdybos nariai ir valdybos pirmininkas, administracijos vadovas privalo atlyginti kooperatinei bendrovei nuostolius, padarytus dėl valdybos arba administracijos vadovo sprendimų, priimtų pažeidžiant kooperatinės bendrovės įstatus ar su kooperatinę bendrovę veiklą susijusius įstatymus. Valdybos nario ir valdybos pirmininko arba administracijos vadovo atstovystės ar pasalinimas iš pareigų neatleidžia jo nuo nuostolių, kurie susidarė dėl jo kaltės, atlyginimo.
59. Nei CK 2.87 straipsnio 7 dalis, nei KBJ 17 straipsnio 10 dalis nenustato, kokiems asmenims yra suteikiama teisė kreiptis į teismą, reikalaujant žalos, padarytos bendrovei neteisėtai jos valdymo organų narių veiksmais, atlyginimo. Vadovaujantis bendrąja CPK 5 straipsnyje įtvirtinta taisykle, atsižvelgiant į tai, kad teisė į žalos atlyginimą tokiu atveju priklauso juridiniam asmeniui, kuriam padaryta žala, teisė kreiptis į teismą su ieškiniu dėl valdymo organo neteisėtai veiksmais padarytos žalos atlyginimo turi būti juridinis asmuo, atstovaujamas administracijos vadovo (šios nutarties 32 punktas). Tuo atveju, jeigu į teismą, įgyvendindamas šią juridinio asmens teisę, kreipiasi kitas asmuo, jis visų pirma privalo pagrįsti savo civilinį procesinį subjektumą, t. y. įrodyti esant prieštardis, su kuriomis įstatymų leidėjas sieja jo teisės reikšti ieškinį atsiradimą. Ieškovo tokių prieštardžių neįrodžius, jo pareikštas ieškinyje laikytinas nenagrinėtina pirmosios proceso tvarka (žr. *mutatis mutandis* (su atitinkamais pakeitimais) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-73-313/2022 29 punktą).
60. Pagal ABJ 16 straipsnio 1 dalies 5 punktą bendrovės akcininkai turi neturinti teisę kreiptis į teismą su ieškiniu, prašydami atlyginti bendrovei žalą, kuri susidarė dėl bendrovės vadovo ir valdybos narių pareigų, nustatytą ABJ ir kitose įstatymuose, taip pat bendrovės įstatuose, nevykdydami ar netinkamai vykdydami, taip pat kitais įstatymų nustatytais atvejais. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant šią įstatymo normą, nurodyta, kad joje įtvirtintas išvestinis akcininko ieškinyje (angl. *shareholder derivative action*), t. y. bendrovės naudai pareikštas akcininko ieškinyje tretiesiems asmenims, juo suteikiama akcininkui *locus standi* ginti bendrovę nuo netinkamo jos valdymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-23/2013). Pavienio akcininko ar akcininkų grupės teisė veikti bendrovės interesais ir naudai, pareikšiant išvestinį ieškinį, yra bendrosios taisyklės, pagal kurią santykiuose su kitais asmenimis bendrovės vardu vienašaliai veikia bendrovės vadovas, įšintis.
61. Nagrinėjama atveju pirmosios instancijos teismas bylos dalį pagal ieškovo reikalavimą dėl žalos atlyginimo priteisimo iš Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos narių nutraukė CPK 293 straipsnio 1 dalies 1 punkto pagrindu, nusprendęs, kad ieškovai negali reikšti išvestinio ieškimo dėl bendrovės, kurioje jie neturi jokių turinių interesų (Vilniaus kooperacijos kolegijos), netinkamo valdymo ir žalos atlyginimo. Apeliacinės instancijos teismas, pritardamas šiai pirmosios instancijos teismo išvadai, papildomai pažymėjo, kad byloje nenustatyta, jog ieškovai būtų Lietuvos kooperatyvų sąjungos arba Vilniaus kooperacijos kolegijos kreditoriai, kurių interesams galimai neigiamai priklama galiojanti Vilniaus kooperacijos kolegijos priklausančios mokyklos pardavimas. Taip pat, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, konstatavus, kad ieškovai neturi teisinio pagrindo reikšti reikalavimą pripažinti negaliojančiu Lietuvos kooperatyvų sąjungos valdybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 48, negali būti reikšiami ir reikalavimai dėl žalos atlyginimo. Galiausiai, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjama atveju nėra pateikiamas išvestinio ieškimo sąlygos, tarp kurių viena yra padaryta žala (apeliacinės instancijos teismo nutarties 24, 28, 29 punktai).
62. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad skundžiamų teismų procesinių sprendimų motyvai, kuriais remdamiesi teismai nutraukė bylos dalį pagal ieškinių reikalavimą dėl žalos atlyginimo, stokoja nuoseklumo ir yra iš dalies nepagrįsti. Iš bylos pareikšto ieškimo turinio matyti, kad ieškovai šį reikalavimą reikšė Lietuvos kooperatyvų sąjungos, o ne Vilniaus kooperacijos kolegijos, naudai, todėl ta aplinkybė, kad ieškovai nėra Vilniaus kooperacijos kolegijos dalyviai, sprendžiant dėl šio ieškimo reikalavimo, neturi teisės reikšmės. Ieškovai kasaciniame skunde taip pat pagrįstai nurodė, kad, kitaip nei ieškovo teisė reikšti ieškinį bendrovės naudai, žala, kaip išvestinio ieškimo sąlyga, teismo turi būti vertinama bylos nagrinėjimo iš esmės metu: šios sąlygos nenustatymas ieškinyje teismo sprendimu turi būti atmetamas dėl materialinio teisinio pobūdžio prieštardis, t. y. dėl to, kad ieškovas neprodė turės teisę reikalavimą pateiktinai, todėl apeliacinės instancijos teismo argumentas, kad ieškovo įrodinėjamas neteisėtai atsakovo veiksmas negalioja būti padaryta žala Lietuvos kooperatyvų sąjungai, nepagrindžia bylos dalies pagal šį ieškinių reikalavimą nutraukimo.
63. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad nors pagal teisinę prigimtį išvestinis ieškinyje gali būti laikomas specialia netiesioginio ieškimo forma, skirta korporatyviniams ginčams spresti, tačiau tai specialus ieškinyje, todėl jo padavimui ir tenkinimui bendrosios CK 6.68 straipsnyje įtvirtintos taisyklės netaikytinos. Išvestinio ieškimo pareikšimui ir tenkinimui taikytina ABJ 16 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtinta specialioji nuostata (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 14 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-23/2013). Ieškovai nagrinėjamoje byloje nereiškė netiesioginio ieškimo, neįrodė šio ieškimo taikymo sąlygų, todėl apeliacinės instancijos teismas, neturėdamas tam ieškimo pagrindo, vertino, ar ieškovai yra Lietuvos kooperatyvų sąjungos arba Vilniaus kooperacijos kolegijos kreditoriai, t. y. dėl ieškovo teisės reikšti reikalavimą atlyginti žalą be pagrindo sprendė pagal CK 6.68 straipsnį ir jo pagrindu formuojamą kasacinio teismo praktiką.
64. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nepagrįstai teisę reikšti reikalavimą dėl juridinio asmens valdymo organo sprendimų pripažinimo negaliojančiu. Juridinio asmens valdymo organo sprendimų pripažinimas negaliojančiu yra specialus *ultima ratio* pažeistų teisų gynbos būdas, kurio taikymo galimybės, minėta, yra sąsuresnės nei reikalavimo dėl bendrovės valdymo organais padarytos žalos atlyginimo (šios nutarties 49, 50, 52 punktai). Taigi, juridinio asmens organo sprendimo pripažinimas negaliojančiu nėra būtina prielaida reikšti reikalavimą dėl juridinio asmens valdymo organų narių šio sprendimų juridiniam asmeniui padarytos žalos atlyginimo pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalį.
65. Vis dėlto, nepaisant nustatytų pažeidimų, bylą nagrinėjant teismai iš esmės pagrįstai nusprendė, kad ieškovai neturi teisės reikšti išvestinio ieškimo, reikalaudami Lietuvos kooperatyvų sąjungai jos valdymo organų veiksmais padarytos žalos atlyginimo, todėl pagrįstai bylos dalį pagal šį ieškinių reikalavimą nutraukė CPK 293 straipsnio 1 dalies 1 punkto pagrindu.
66. Minėta, kad išvestinis ieškinyje yra įtvirtintas ABJ 16 straipsnio 1 dalies 5 punkte kaip viena iš neturintų akcininko teisų. Pagal ABJ 1 straipsnio 1 dalį šis įstatymas reglamentuoja įmonių, kurių teisinės formos yra akcinė bendrovė ir uždaroji akcinė bendrovė, steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą, atsiskyrimą ir likvidavimą, akcininkų teises ir pareigas, taip pat užsienio bendrovių filialų steigimą bei jų veiklos nutraukimą. Tai yra akcinį ir uždarąjį akcininkų bendrovių veiklą reglamentuojantis specialusis įstatymas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-823/2020 35 punktą). Specialiosios normos pagal analogiją netaikomos, išskyrus šimtinių atvejus, kai tam yra labai svarių argumentų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-187/2001).
67. Nagrinėjamoje byloje ieškovai pareiškė išvestinį ieškinį kaip kooperatinės bendrovės nariai kooperatinės bendrovės naudai. KBJ 11 straipsnis, reglamentuojantis kooperatinės bendrovės narių teises, teisės kreiptis į teismą su ieškiniu, prašant atlyginti kooperatinei bendrovei žalą, kuri susidarė dėl šios bendrovės valdymo organų pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdyimo, analogiškos ABJ 16 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintai akcininko teisei, neįtvirtina. Tokia ieškovo teisė nėra įtvirtinta ir Lietuvos kooperatyvų sąjungos įstatuose (KBJ 11 straipsnio 3 dalis).
68. Ieškovai kasaciniame skunde teigia, kad juridinio asmens dalyvio teisė į išvestinį ieškinį pagrindžiama išvestinio ieškimo instituto tikslais (apsaugoti smulkiųjų akcininkų interesus, užtikrinti bendrovės veiklos kontrolę ir geresnį valdymą, atgrasyti bendrovės valdymo organų narius nuo netinkamo bendrovės valdymo), o ne formaliu teisės į išvestinį ieškinį įtvirtinimu atitinkamame įstatyme, todėl tokia teisė turėtų būti pripažįstama ir kooperatinės bendrovės nariams. Pasak ieškovo, būtent tokį aiškinimą palaiko teisės doktrina, iš esmės tokio pat požūrio laikomasi ir kasacinio teismo praktikoje, negužiant kitos rūšies privačių juridinių asmenų dalyvių (konkrečiai, ūkinės bendrijos narių) teisės pareikšti teisme išvestinį ieškinį dėl žalos juridiniam asmeniui priteisimo iš jo valdymo organo (jo nario), pažeidusio jam tenkančias pareigas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-266-916/2016). Galiausiai, ieškovo vertinimu, skundžiamų teismų procesiniai sprendimai pažeidžia Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalį, nes jais iš esmės paneigiama ieškovo, kaip Lietuvos kooperatyvų sąjungos dalyvių, teisė reikšti atsakovo neteisėtai veiksmais padarytos žalos atlyginimo. Teisėjų kolegijos vertinimu, nė vienas iš nurodytų argumentų nėra teisėkai pagrįstas.
69. Nors teisės doktrina yra reikšmingas antrinis teisės šaltinis, vien ta aplinkybė, kad tam tikruose teisės doktrinos darbuose yra siūloma išvestinio ieškimo teisė suteikti ir kitų formų juridinių asmenų (ne tik akcininkų bendrovių) dalyviams, savaime nereiškia, kad tokia teisė kitu formu juridiniu asmeniui dalyviams turi būti suteikiama ir nesant atskiri šreištos įstatymų leidėjo valios šiuo klausimu. Ieškovo cituojamose teisės doktrinos darbuose siūlymai įtvirtinti išvestinio ieškimo teisę skiriami būtent įstatymų leidėjui, neteigiant, jog tokia visų formų juridinių asmenų dalyvių teisė jau šiuo metu turėtų būti pripažįstama remiantis galiojančiu teisiniu reglamentavimu (Mikalionienė L., *ir kiti. Įmonių teisių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniam kontekste?* Mokslų studija, Vilniaus universiteto leidykla, Vilnius, 2017, p. 13, 90, 91).
70. Nėra pagrindo sutikti ir su ieškovo argumentu, kad kooperatinės bendrovės dalyvio teisė į išvestinį ieškinį neva pagrindžia kasacinio teismo formuojama praktika. Kasaciniame skunde nurodomoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-266-916/2016 buvo sprendžiama dėl žalos, padarytos tikrosios ūkinės bendrijos valdymo organų veiksmais šios bendrijos narei, atlyginimo. Ieškinyje nurodytoje byloje nebuvo pareikštas tikrosios ūkinės bendrijos naudai ir kasacinis teismas nurodytoje bylos priimtoje nutartyje dėl tikrosios ūkinės bendrijos nario teisės reikšti išvestinį ieškinį nepasiskė. Jokioms kitoms kasacinio teismo nutartims, kuriose būtų pasakyta dėl kitų formų juridinių asmenų (ne akcininkų bendrovių) dalyvių teisės reikšti išvestinį ieškinį, kasaciniame skunde nenurodoma, apie tokią kasacinio teismo praktiką nėra žinoma ir teisėjų kolegijai. Priešingai, iš kasacinio teismo formuojamos praktikos matyti, kad galimybė reikšti ieškinį kito asmens naudai kasacinio teismo praktikoje aiškinaama siaurai ir pripažįstama tik įstatyme aiškiai nurodytiems subjektams bei tik įstatyme nurodytiems apimtims (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-501/2013, 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-187-969/2019, 27 punktas; 2019 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-915/2019, 27 punktas; 2022 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-73-313/2022, 37 punktas). Pažymima, kad lygiateisiskumo principas reikalauja, jog išimtinės taisyklės būtų taikomos tik tiems asmenims, kuriems jos skiriamos, ir nebūtų aiškiamas plečiamas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-19-1075/2018, 16 punktas).
71. Kasacinio teismo praktikoje taip pat akcentuojama, kad vien ta aplinkybė, jog juridinio asmens dalyvis yra suinteresuotas pelningu bendrovės veikla, nesuteikia jam teisės veikti bendrovės vardu ir siekti įgyvendinti jos teises, kurių neįgyvendina jos valdymo organai. Juridinio asmens dalyvis, išskyrus atskirus įstatymuose nustatytus atvejus, neturi teisės kreiptis į teismą ginčydamas nuo pažeidimo juridinio asmens, kurio dalyvis jis yra, teises – tokia teisė turi tik pats juridinis asmuo, veikdamas per savo valdymo organus. Juridinio asmens dalyvio, kuris įstatymuose nenurodomas būdas gina kitą subjekto (bendrovės, kurios dalyvis jis yra) teises, ieškinyje yra nenagrinėtinas teisme. Atsisakymas priimti ieškinį šiuo pagrindu nereiškia juridinio asmens dalyvio teisės į teisminę gynybą pažeidimo, nes, nebučdamas tinkamas subjektas pareikšti atitinkamą ieškinį, juridinio asmens dalyvis akivaizdžiai neturi teisės, kurią būtų galima ginti. Juridinio asmens dalyvio teisė į teisminę gynybą užtikrinama kitais įstatymų nustatytais būdais, be kita ko, kreipiantis į teismą dėl juridinio asmens veiklos tyrimo (CK 2.125 straipsnio 1 dalies 1 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-915/2019, 27, 34 punktai).
72. Kadangi, kaip kasaciniame skunde nurodo ir patys ieškovai, šioje byloje jie nereiškė tiesioginio ieškimo, reikalaudami jiems patiems (o ne Lietuvos kooperatyvų sąjungai) padarytos žalos atlyginimo, nėra jokio pagrindo teigti, kad ieškovo teisė į teisminę gynybą buvo pažeista dėl to, jog iš jų buvo atimta galimybė reikalauti atsakovo neteisėtai veiksmais jiems padarytos žalos atlyginimo. Skundžiami teismų procesiniai sprendimai taip pat neužkerta kelio Lietuvos kooperatyvų sąjungai reikalauti jai padarytos žalos atlyginimo, pareikšiant ieškinį proceso įstatymų nustatyta tvarka.
73. Nors apeliacinės instancijos teismas skundžiamas nutarties tiesiogiai negrindė aplinkybė, kad ieškovams, kaip kooperatinės bendrovės nariams, teisė pareikšti išvestinį ieškinį įstatyme apskritai nėra suteikta, ši aplinkybė nepaneigia iš esmės teisėgus teismo išvados, kad ieškovai reikšti tokio pobūdžio reikalavimą neturėjo teisės. Netinkamas teismo procesinio sprendimo motyvavimas, neturėjęs įtakos bylos baigties procesiniam rezultatui, nesudaro pakankamo pagrindo panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo dalį (šios nutarties 43 punktas).

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

74. Apibendrinama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nors bylą nagrinėjant teismai, primdami skundžiamus procesinius sprendimus, padarė tam tikrų proceso teisės normų pažeidimų, šie pažeidimai pagal savo pobūdį nesudaro pakankamo pagrindo panaikinti ar pakeisti skundžiamus teismų procesinius sprendimus, *inter alia*, atsižvelgiant į CPK 353 straipsnio 3 dalies reikalavimus. Dėl šios priežasties skundžiamą apeliacinės instancijos

teismo nutartis paliekama nepakeista, o ieškovų kasacinis skundas atmetamas ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).

75. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Atmetus ieškovų kasacinius skundus, bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteistinas atsiliepimus į kasacinį skundą teikusioms bylos šalims.
76. Atsiliepimą į kasacinį skundą pateikusi atsakovė Lietuvos kooperatyvų sąjunga pateikė prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir įrodymus, patvirtinančius jos patirtas 2904 Eur bylinėjimosi išlaidas advokato pagalbai apmokėti už atsiliepimo į kasacinį skundą surašymą (2022 m. rugpjūčio 31 d. sąskaitą faktūrą už teisinės paslaugas, SEB banko išrašą apie lėšų įskaitymą). Šios išlaidos atitinka Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) (toliau – Rekomendacijos) 7, 8.14 punktų nuostatas, jų atlyginimas atsakovei priteistinas iš ieškovų UAB „Gulbelė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo lygiomis dalimis.
77. Atsiliepimą į kasacinį skundą pateikė atsakovai V. S., A. A., A. G., R. K., A. P. ir U. T. taip pat pateikė prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir įrodymus, patvirtinančius jų patirtas bylinėjimosi išlaidas advokato pagalbai apmokėti už atsiliepimo į kasacinį skundą surašymą (2022 m. rugsėjo 8 d. V. S. išrašytą sąskaitą faktūrą dėl 300 Eur sumokėjimo už teisinės paslaugas bei banko AB „Swedbank“ išrašą apie lėšų įskaitymą 2022 m. rugsėjo 10 d.; 2022 m. rugsėjo 8 d. A. A. išrašytą sąskaitą faktūrą dėl 300 Eur sumokėjimo už teisinės paslaugas bei banko AB „Swedbank“ išrašą apie lėšų įskaitymą 2022 m. rugsėjo 9 d.; 2022 m. rugsėjo 8 d. A. G. išrašytą sąskaitą faktūrą dėl 300 Eur sumokėjimo už teisinės paslaugas bei banko AB „Swedbank“ išrašą apie lėšų įskaitymą 2022 m. rugsėjo 9 d.; 2022 m. rugsėjo 8 d. R. K. išrašytą sąskaitą faktūrą dėl 300 Eur sumokėjimo už teisinės paslaugas bei banko AB „Swedbank“ išrašą apie lėšų įskaitymą 2022 m. rugsėjo 9 d.; 2022 m. rugsėjo 8 d. A. P. išrašytą sąskaitą faktūrą dėl 300 Eur sumokėjimo už teisinės paslaugas bei banko AB „Swedbank“ išrašą apie lėšų įskaitymą 2022 m. rugsėjo 9 d.; 2022 m. rugsėjo 8 d. U. T. išrašytą sąskaitą faktūrą dėl 300 Eur sumokėjimo už teisinės paslaugas bei banko AB „Swedbank“ išrašą apie lėšų įskaitymą 2022 m. rugsėjo 14 d.). Šios išlaidos atitinka Rekomendacijų 7, 8.14 punktų nuostatas, jų atlyginimas nurodytiems atsakovams priteistinas iš ieškovų UAB „Gulbelė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo lygiomis dalimis.
78. Atsiliepimą į kasacinį skundą pateikęs trečiasis asmuo, nepareiškęs savarankiškų reikalavimų, UAB Vilniaus kooperacijos kolegija, kurios procesines teises perėmė UAB „Kooperacijos paslauga“, taip pat pateikė prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir įrodymus, patvirtinančius patirtas 7171,15 Eur bylinėjimosi išlaidas advokato pagalbai apmokėti už atsiliepimo į kasacinį skundą surašymą (2022 m. rugsėjo 5 d. sąskaitą faktūrą už teisinės paslaugas, Luminor Bank AS Lietuvos skyriaus banko išrašą apie lėšų įskaitymą) tačiau prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos viršija Rekomendacijose nurodytas maksimalias galimas priteisti išlaidų atlyginimo sumas. Pagal Rekomendacijų 8.14 punktą už atsiliepimą į kasacinį skundą priteisiama iki 2940,83 Eur (1,7 x 1729,90 Eur), todėl ši suma UAB „Kooperacijos paslauga“, perėmusiai UAB Vilniaus kooperacijos kolegijos procesines teises, priteistina iš ieškovų UAB „Gulbelė“ ir Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo lygiomis dalimis.
79. Kasaciniame teisme pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo rengiama, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gegužės 5 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti atsakovių Lietuvos kooperatyvų sąjungai (j. a. k. 110054563) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 1452 (vieną tūkstantį keturis šimtus penkiasdešimt du) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti atsakovei Lietuvos kooperatyvų sąjungai (j. a. k. 110054563) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 1452 (vieną tūkstantį keturis šimtus penkiasdešimt du) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti atsakovii V. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovii V. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei A. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei A. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei A. G. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei A. G. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei R. K. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei R. K. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti atsakovii A. P. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovii A. P. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti atsakovei U. T. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti atsakovei U. T. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 150 (vieną šimtą penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti uždarajai akcinei bendrovei „Kooperacijos paslauga“ (j. a. k. 123920884) iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Gulbelė“ (j. a. k. 174278339) 1470,42 Eur (vieną tūkstantį keturis šimtus septyniadesimt Eur 42 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Priteisti uždarajai akcinei bendrovei „Kooperacijos paslauga“ (j. a. k. 123920884) iš ieškovo Kėdainių rajono vartotojų kooperatyvo (j. a. k. 161387573) 1470,42 Eur (vieną tūkstantį keturis šimtus septyniadesimt Eur 42 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Ambrasaitė-Balynienė

Gediminas Sagatys

Algirdas Taminskas